

СУЧАСНІ МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДІАОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Марина Нетреба, к.філол.н., Маріупольський державний університет (Україна)

MODERN METHODS OF ORGANIZATION MEDIA EDUCATION OF YOUNGER LEARNERS

Marina Netryba, PhD of Philology, Mariupol State University (Ukraine)

Анотація. В статті розглянуті основні поняття, що пов'язані з темою дослідження. Акцентовано необхідність використання сучасних методик організації медіаосвіти молодших школярів в освітній процес, з метою формування в них медіа обізнаності та медіаграмотності.

Ключові слова: методи медіаосвіти, молодші школярі, інтерактивне навчання, творчі завдання, ігрові змагання.

Abstract. The article deals with the basic concepts related to the topic of the study. The necessity of using modern methods of organizing media education of younger students in the educational process is emphasized in order to form media awareness and media literacy in them.

Keywords: media education methods, junior high school students, interactive learning, creative tasks, game competitions.

Засоби масової інформації є для кожної людини вже не тільки джерелом отримання актуальної подієвої інформації, вони здатні формувати погляди, впливати на громадську думку. Не є виключенням і школярі, особливо молодшого віку, на яких вплив інтернет-медіа є досить суттєвим, оскільки без гаджетів не можливо уявити сучасної дитини. Новітні технології активно розвинулися завдяки глобалізаційним процесам.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в сучасній освіті, роблять актуальним використання в педагогічному процесі сучасних технологій, активних форм взаємодії зі школярами.

Методика медіаосвіти є опис конкретних засобів, прийомів, технік педагогічної діяльності в медіаосвітньому процесі. В медіаосвіті використовуються різні педагогічні прийоми, вони визначаються загальними методами, а кожна окрема методика чи технологія може містити безліч поєднань педагогічних прийомів. Їх вибір залежить від низки факторів – змісту навчання, засобів, що використовуються в освітньому процесі, рівні ефективності, віку аудиторії.

Методи медіаосвіти можна розділити на наступні групи: в залежності від джерела отриманих знань виділяються; в залежності від рівня пізнавальної діяльності [63, с. 360].

Методичні прийоми медіа освітнього процесу базуються на блоках творчих та ігрових занять. Творчі заняття виконують низку функцій:

- освітня. Спрямована на засвоєння знань про закони, прийоми аналізу текстів медіа;
- адаптаційна. Здатність застосовувати отримані знання в різних ситуаціях;
- розвиваюча. Розвиток мотиваційних та інших якостей особистості, отримання досвіду контакту з медіа;
- управлінська. Створення найкращих умов для процесу медіаосвіти [63, с. 60-61].

В методиці медіаосвіти активно застосовуються технологічні прийоми, методи розвитку критичного мислення, технології активного навчання, інтерактивні технології тощо.

Особливість **інтерактивного навчання** полягає в тому, що головним джерелом знань стає досвід самих школярів. Вчитель не надає готових відповідей, ключів до вирішення ситуацій, а лише спонукає аудиторію до пошуку необхідної інформації та шляхів вирішення. Тобто, відбувається діалогічна взаємодія, яка є одним з головних принципів інтерактивного

навчання. Діалог передбачає активний обмін інформацією, є спільною творчою діяльністю, що володіє величезним пізнавальним, виховним та розвиваючим потенціалом.

Ще один перспективний напрямок, який набуває актуальності та популярності – це **проектна діяльність**. Проекти з медіаосвітньої діяльності є важливим засобом розвитку пізнавальної активності, креативності, формування особистісних якостей школярів. Метод проектів орієнтується на дослідницьку діяльність та спрямований на застосування вже отриманих знань. Особливого значення проектна діяльність набуває в процесі розвитку критичного мислення, оскільки робота над створенням проекту сприяє формуванню критичного мислення, виробленню власних аналітичних поглядів. Вчитель під час проектною діяльності одночасно і допомагає учням, і координує їх роботу.

Одним з найважливіших завдань медіаосвіти є розвиток в учнів здатності до повноцінного сприйняття та самостійного критичного **аналізу медіатекстів**. Медіатексти – це не обов'язково стаття з газети чи новинний сюжет на телебаченні. Медіатекст – це повідомлення в соціальній мережі, фільм тощо, тому аналіз текстів медіа став одним з методів дослідження, в якому повідомлення в будь-якому жанрі розглядається з усіх боків, на основі всіх складових тексту. Це робиться з метою розвитку самостійних суджень, критичного мислення, естетичного смаку. В праці дослідниці І. Челишевої надається таке визначення методу аналізу медіатексту – це метод дослідження тексту, що містить певну інформацію та викладений в певному виді та жанрі медіа, шляхом дослідження окремих його частин, складових, художньої своєрідності з метою розвитку в аудиторії самостійних суджень, критичного мислення, естетичного смаку. Аналізуватися можуть телепередачі, фільми, пресові публікації, інтернет-контент тощо [4, с. 65].

Ще однією важливою складовою медіаосвітніх занять є виконання **творчих завдань**. Їх можна поділити за декількома критеріями.

- в залежності від характеру змісту навчального матеріалу. В цьому випадку від аудиторії можна вимагати систематизувати факти та явища за теоретичним та практичним показником тощо;
- в залежності від характеру вимог, що лежать в основі завдання – сприйняття, художній аналіз тощо;
- в залежності від форми виконання робіт, наприклад, індивідуальні, колективні, групові тощо [3, с. 365].

Більшість з занять можна організувати без залучення технічних ресурсів. Їх відсутність не має бути перешкодою на шляху до медіаосвіти, медіа можна досліджувати і без камери чи професійного фотоапарату. Серед варіантів завдань, які не потребують технічних засобів, можна виділити мозковий штурм, дискусію, створення малюнків, колажів, кросвордів, написання есе, репортажу, рецензії, організацію гри, постановки, проведення інтерв'ю.

Особливо акцент робиться на **ігрових формах** проведення занять. Ігрова діяльність сприяє розвитку уваги, мислення, пам'яті, креативу. Гра розвиває самостійність дитини, допомагає шукати виходи з проблемних ситуацій, відкриває творчі здібності. Найчастіше в медіаосвітній практиці застосовуються імпровізовані, театралізовані, імітаційні, режисерські, рольові та сюжетно-рольові й образно-рольові ігри.

Саме рольові ігри викликають жвавість серед молодших школярів, оскільки вони мають змогу втілювати образи та розігрувати ситуації за певними ролями. Школярі можуть стати режисерами, акторами, ведучими тощо. Близькими до рольових є творчі ігри, де дії учасників спрямовані на виконання задуму, розвиток сюжету. Важливу роль в таких іграх відіграє розвиток уяви, фантазії; творчі ігри надають учасникам позицію дослідника, який займається пошуковою діяльністю. Одним із важких варіантів ігор є ігри-драматизації, в цьому випадку можуть інсценуватися окремі епізоди текстів медіа, розіграватися етюди, організовуватися ігрові прес-конференції, брифінги тощо.

Актуальною залишається й традиційна форма роботи – **перегляд та аналіз уривків медіатекстів**. Після перегляду слід виокремити жанр, художню специфіку, відбувається

обговорення переваг та недоліків, рецензування переглянутого відеоматеріалу. Така форма виконує одразу низку завдань. Вона сприяє розвитку естетичних здібностей аудиторії, критичного мислення. В той же час колективне обговорення переглянутого матеріалу передбачає діалог та обговорення, що також дозволяє розвивати критичне мислення та надає можливість вчитись аргументувати думки.

Для учнів початкової школи ефективним методом стане перегляд та аналіз мультиплікаційних творів. Деякі дослідники надали цьому напрямкові власну назву Мульти-теріпія. Вона може бути пасивною, коли дитина просто переглядає мультики, та активною, коли школярі самотужки створюють мультфільми [2, с. 126]. За переглядом анімації дитина має змогу навчитись сприймати аудіовізуальну складову. В подальшому це допоможе критично оцінювати інші тексти. Мультфільми, що пропонуються до аналізу, не мають перевищувати 20 хвилин, мати якісне зображення, бути розрахованим на конкретний вік, а сюжет має бути максимально простим та зрозумілим.

Активно в процесі медіаосвітніх занять застосовуються **дискусійні методи**, які організовані в різних формах, наприклад, у вигляді мозкового штурму чи аналізу ситуацій. Можна виділити вільні та орієнтовані дискусії. Перші не контролюються ведучим. Орієнтована має ведучого, який спрямовує думки та хід дискусії в певних напрямках. Дискусія є важкою формою роботи, тому застосовується вона, частіше за все, по відношенню до старшокласників.

Також великий інтерес викликають у молодших школярів **ігрові змагання**, це можуть бути вікторини, конкурсні програми, турніри, олімпіади тощо. Це одночасно й перевірка знань аудиторії, й активізація творчого потенціалу, й перевірка вміння працювати в команді. З такими формами роботи пов'язане поняття медіа творчості, це засіб художнього розвитку, самовираження [2, с. 80].

Дослідниця І. Челишева наводить низку методів та прийомів, якими користуються вчителі в медіаосвітньому процесі:

- усний журнал – інформація, що підготовлена за допомогою медіазасобів за різними темами;
- огляд статей. Зазвичай при огляді можна спиратися на публікації в пресі або на інформаційних сайтах;
- лекторій. Учні поділяються на групи та обирають тему виступу, доповнюють текст мультимедійними матеріалами. Проекти презентуються в аудиторії;
- інтернет-форуми. Передбачає обмін думками за допомогою інтернет-платформ. Якщо раніше це була електронна пошта, то тепер такими платформами можуть виступати соціальні мережі [4, с. 133].

Також для розвитку критичного мислення в методиці медіаосвіти розробляються **завдання для самостійних занять**. Подібні розробки мають на меті спрямувати дослідницьку діяльність молодших школярів без присутності вчителя. Прикладом завдань для самостійних занять може стати практика ведення Подвійних щоденників. У них вони мають викласти власні емоції та враження від медіа тексту та надати коментарі чи питання, що виникли під час читання чи перегляду.

Таким чином, медіаосвітня діяльність має власну методику викладання дисципліни та проведення занять. Сюди входить низка методів, форм та прийомів, що допомагають молодшим школярам краще засвоювати отриману інформацію. Але незалежно від форм та прийомів, заняття з медіаграмотності мають будуватися на основі цілісності та логічної послідовності, відповідати віку та інтересам учнівської аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Е. А. Технологии медиаобразования в современной школе / Е. А. Бондаренко // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 3. – С. 8–13.
2. Волкова Ю. Інтеграція медіаосвіти в предмети початкової школи / Ю. Волкова, Т. Нич // Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи : збірник статей П'ятої міжнародної науково-

методичної конференції, 31 бер. – 1 квіт. 2017 р. – Київ : Центр вільної преси, Академія української преси, 2017. – С. 78–91.

3. Федоров А. В. Медиаобразование: история и теория: учебн. пособие для вузов / А. В. Федоров. – Москва : МОО «Информация для всех», 2015. – 450 с.

4. Чельшева И. В. Методика и технология медиаобразования в школе и вузе / под. ред. А. В. Федорова. – Таганрог : Изд. центр Таганрог. гос. пед. ин-та. – 2009. – 320 с.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ КТС

Наталія Никончук, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

METHODICAL ASPECTS OF ORGANIZATION OF EXTRAORDINARY WORK ON DEVELOPMENT OF SPEECH ACTIVITIES IN THE CTS SYSTEM

Natalia Nykonchuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розкривається суть понять «колективна творча справа», «позакласна робота». Описано види позакласної роботи з мовленнєвого розвитку дітей молодшого шкільного віку. Показано вплив колективної творчої справи на мовленнєвий розвиток молодших школярів.

Ключові слова: колективні творчі справи, позакласна робота, молодші школярі.

Abstract. The article describes the concepts of «collective creative work», «extracurricular work». The types of extracurricular work on the speech development of young children are described. The influence of the collective creative work on the speech development of younger students is shown.

Key words: collective creative work, extracurricular work, junior high school students.

Школа – це життєвий простір дитини, в якому вона не просто готується до життя, а живе. Тому виховна робота планується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника життя, гармонізації та гуманізації стосунків між учнями та педагогами, школою і родиною, керуючись ідеями самоцінності дитинства, демократичного діалогу між поколіннями. Важливу роль у цьому відіграє позакласна робота.

Гармонійне поєднання форм і методів позакласної роботи з навчальним процесом є однією з важливих передумов виховання мовної особистості. Добре поставлена позакласна робота з української мови та літературного читання сприяє поглибленню філологічних знань учнів, розвиває їхнє творче мислення, мистецькі обдарування, організаторські здібності, дослідницькі вміння й навички.

Методисти І. Вихованець, Г. Передрій, О. Потапенко під позакласною роботою розуміють спеціально практиковані в позаурочний час заходи, що мають свій зміст, не завжди передбачений навчальною програмою; специфічні форми, методи та прийоми проведення, які організуються за принципом добровільної участі в них учнів.

Методисти Г. Аркушин Г. Грибан дійшли висновку, що в роботі шкіл України останнім часом чітко визначилися три форми позакласної роботи на основі кількісного складу учнів:

- індивідуальна робота проводиться з окремими учнями. Слід зазначити, що під час планування даного виду позакласної роботи необхідно враховувати інтереси учнів щодо вибору тематики. Завдання ж вчителя – допомогти кожному учневі дібрати додаткову літературу.

- групова форма має постійний склад учасників, об'єднаних спільними інтересами. До цієї форми належать різноманітні гуртки.

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА
В КОНТЕКСТІ НАСТУПНОСТІ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

Випуск 9

Вінниця 2020

Рекомендовано до друку вченою радою факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 8 від 15.04 2020 року)

Редакційна колегія:

- Голок О.А.,** кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (*голова*)
- Демченко О.П.,** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Казьмірчук Н.С.,** кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана з наукової роботи факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Пахальчук Н.О.,** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Родюк Н.Ю.,** кандидат філологічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Присяжнюк Л.А.,** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Більська О.В.,** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Шикиринська О.В.,** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Григорович О.П.,** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Карук І.В.,** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Король А.В.** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Технічна редакційна колегія:

- Бондарчук О.О.,** старший лаборант кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (*голова*)
- Горбачова М.В.,** старший лаборант кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Колеснік К.А.,** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Сіваш Т.Д.,** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Стахова І.А.,** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Білик Т.С.,** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Бондар Ю.В.,** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
- Мнишенко К.В.** асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Рецензент:

- Шахов В.І.,** доктор педагогічних наук, професор кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

А 43 Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 3 березня 2020 р.) / за ред. О.А.Голок ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв імені Валентини Волошиної. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. – Вип. 9. – 393 с.

А 43 Actual problems of the teacher's creative person forming in the context of continuity of preschool and primary education: Collection of the International Scientific Internet Conference (Vinnytsia, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyyi State Pedagogical University, 3 March 2020) / ed. O. Holiuk ; Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyyi State Pedagogical University, Faculty of Preschool, Primary education and Art. – Vinnytsia : Ltd «Mercury-Podillia», 2020. – Issue 9. – 2020 p.